

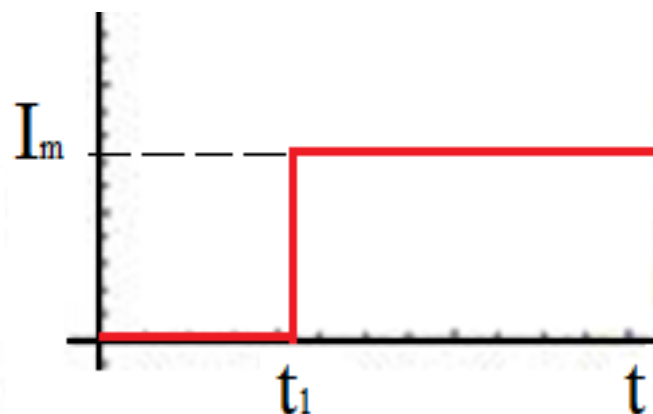
Elektronické spínací obvody

Jsou určeny, jako náhrada mechanických spínačů v aplikacích kde jsou vysoké nároky na rychlost a spolehlivost spínání. Využívají výhodných vlastností polovodičových součástek, jako jsou diody, tranzistory, tyristory, diaky, triaky.

Jako hlavní vlastnosti pro posouzení spínacích prvků, ať už polovodičových, nebo mechanických jsou:

- Odpor v rozepnutém stavu (ideálně nekonečně velký)
- Odpor v sepnutém stavu (ideálně nulový)
- Rychlost sepnutí
- Rychlost rozepnutí
- Rušivé napětí na kontaktech
- Galvanické oddělení ovládacího a ovládaného (spínaného) obvodu

Ideální spínač:

Charakteristika ideálního spínače, v čase t_1 došlo k sepnutí. Do této doby neteče obvodem žádný proud. K sepnutí došlo s nulovou prodlevou a poté protéká obvodem maximální hodnota proudu.

Vlastnosti ideálního spínače:

- nulový odpor v sepnutém stavu.
- nekonečný odpor v rozepnutém stavu.
- žádné rušivé napětí na kontaktech
- okamžité sepnutí i rozepnutí
- úplné galvanické oddělení spínaného i spínacího obvodu.

Výhody polovodičových elektronických spínacích obvodů:

- ▶ nevzniká oblouk mezi kontakty
- ▶ neexistuje oxidace kontaktů a s tím související stykový odpor
- ▶ nemají mechanické závady a opotřebení
- ▶ vysoký maximální počet sepnutí, doba životnosti

Rozdělení spínacích obvodů:

Výběr polovodičového prvku do spínacího obvodu ovlivňuje vlastnosti spínacího obvodu. Má také vliv na velikost protékajícího proudu, způsob ovládaní spínacího obvodu, rychlost spínání a podobně:

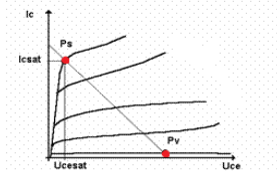
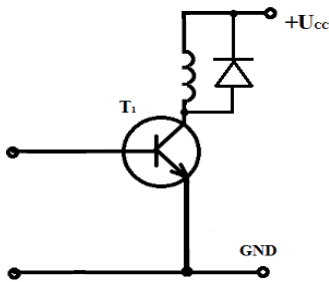
- 1) Spínací obvody s diodami
- 2) Spínací obvody s tranzistory
- 3) Spínací obvody s tyristory
- 4) Spínací obvody s triaky a diaky
- 5) Spínací obvody se speciálními integrovanými obvody

Spínací obvody

Ing. M. Bešta

Nejčastější využití polovodičových prvků ve spínacích obvodech:

1) Tranzistor

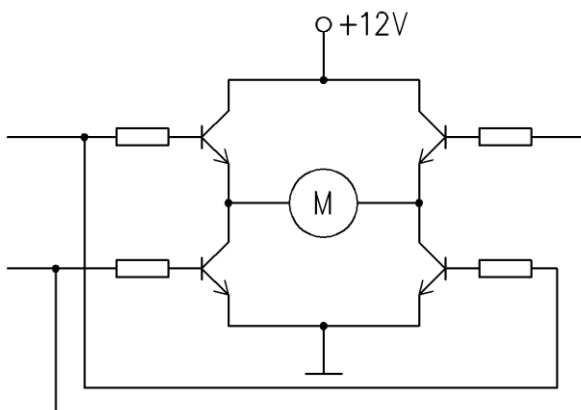
Bipolární tranzistor ve spínacím režimu, téměř vždy v zapojení s SE. Spínání je prováděno přivedením proudu do báze. Tranzistory unipolární se spínají napětím přivedeným na gate-G tzv. řídicí elektrodu. Vyrábějí se také speciální spínací tranzistory určené do spínacích obvodů. Pro výkonovou

elektroniku se vyrábějí tranzistory technologie IGBT, to je kombinace bipolárního a unipolárního tranzistoru

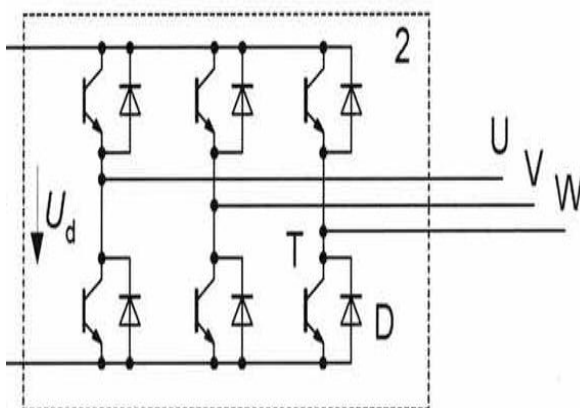
Výhody:

- možnost spínání velkých proudů.
- rychlost sepnutí

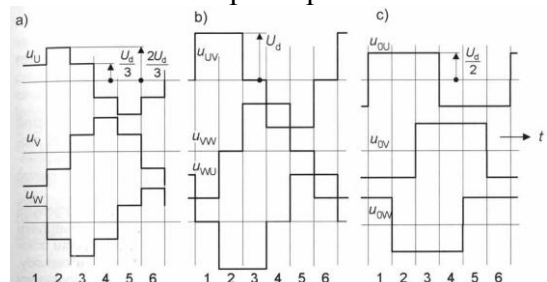
Příklady využití tranzistoru jako spínače:

Tzv. H-můstek určený ke změně směru otáček stejnosměrného motoru. Polarita napětí na svorkách motoru je určena přivedením proudu na jeden ze vstupů.

Na obrázku je střídač napětí, vstupní stejnosměrné napětí U_d je spínáním tranzistorů upraveno na trojfázové neharmonické napětí s průběhem:

Další z možných využití tranzistorů ve spínacím režimu jsou **klopné obvody**, těmi se budeme zabývat samostatně v další kapitole.

Spínací obvody

Ing. M. Bešta

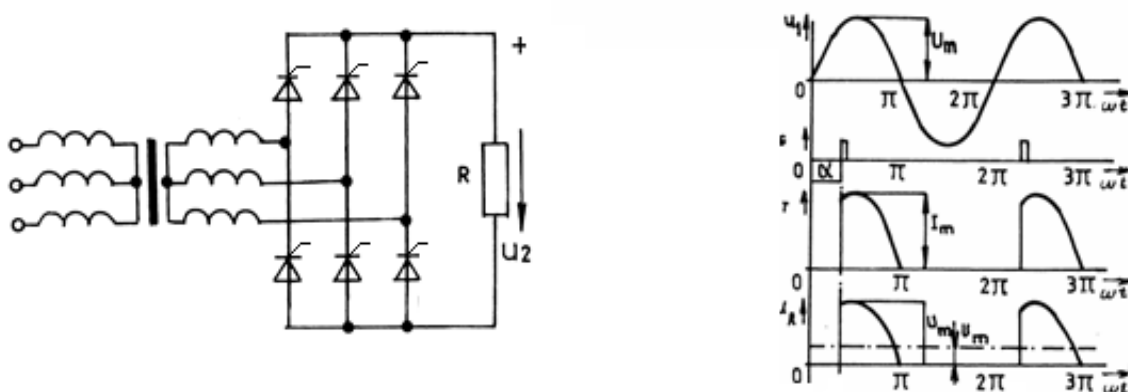
2) Tyristor

Tyristor je vícevrstvá spínací polovodičová součástka. Spínání tyristoru je možné kladným impulzem na řídicí elektrodu, nebo překročením průrazného napětí. Na rozdíl od tranzistoru, nevyžaduje tedy k sepnutí stálý průtok proudu, ale pouze proudový impulz. Vypnutí tyristoru je prováděno přerušením anodového proudu, přepólováním anodového napětí, zkratem obvodu A-K.

Výhody:

- spínání velkých proudů
- zůstávají v sepnutém stavu i po zániku spouštěcího impulsu na řídicí elektrodě

Jeden z nejčastějších způsobů využití tyristoru ke spínání je řízený usměrňovač:

Úhlem sepnutí α , to znamená dobou, kdy má dojít spínacím impulzem k sepnutí tyristoru lze řídit střední velikost výstupního usměrněného napětí. Zvětšováním úhlu sepnutí dochází ke zmenšování střední hodnoty výstupního napětí.

Další z častých využití tyristoru jsou střídače, podobně jako u tranzistorů.

